

ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ВИХОДУ НА РИНКИ ТОВАРІВ З ВОЛОКОН ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО

Дану роботу присвячено створенню нового асортименту товарів на основі волокон льону олійного з покращеними споживчими властивостями, які сприяють підвищенню якісних показників екологічно чистих товарів широкого вжитку для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного ринку.

Ключові слова: товар, волокна, неткані матеріали, прядиво, споживчі властивості.

Бойко Г.А., Головенко Т.Н., Полищук Л.М. Потенциальные возможности выхода на рынки товаров из волокна льна масличного. Данную работу посвящено созданию нового ассортимента товаров на основе волокон льна масличного с улучшенными потребительскими свойствами, которые способствуют повышению качественных показателей экологически чистых товаров широкого потребления для обеспечения конкурентоспособности отечественного рынка.

Ключевые слова: товар, волокна, нетканые материалы, пряжа, потребительские свойства.

Boyko G. A., Golovenko T.N., Polishchuck L.M. Potential opportunities to enter the market for goods from oilseed flax fiber. This work is devoted to the creation of a new range of products based on linseed fibers with improved consumer properties that enhance the quality indicators of environmentally friendly consumer goods for the domestic market competitiveness.

Keywords: product, fibers, non-woven materials, yarns, consumer properties.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Льон олійний (*Linum usitatissimum*) – це високоприбуткова технічна культура. На даний час він є єдиною вітчизняною сировиною, яка здатна повноцінно замінити бавовну й забезпечити стратегічну та фінансову незалежність нашої держави. Однак, на жаль, така цінна культура в нашій країні використовується односторонньо, вирощується лише з метою одержання насіння, яке майже повністю експортується [1]. Солома ж даної культури зовсім не використовується в промисловості. За умови впровадження на вітчизняних підприємствах технології одержання волокон зі стебел льону олійного, коротке волокно цієї сировини може бути використане не тільки для виробництва товарів технічного призначення: нетканих матеріалів, утеплювачів, геотекстилю та агротекстилю, але й в виробництві текстильних товарів, які користуються великим попитом в українських споживачів.

За статистичними даними на 2015 рік посіви льону-довгунця, який за часів Радянського союзу був прибутковою технічною культурою, становили 2,0 тис. Га [2]. Крім того, на даний час в нашій державі знищені підприємства з переробки лляної сировини. За такого становища відродження льонарства в нашій державі, на даний час є неможливим. Але за умови забезпечення необхідною, якісною та дешевою сировиною, текстильна галузь спроможна не тільки повністю задовольнити потреби вітчизняного ринку з усіх видів текстильної продукції, нетканих матеріалів та геотекстилю, а й успішно конкурувати на міжнародному ринку. Тому постає різке питання пошуку вітчизняної сировини для створення товарів широкого вжитку з натуральної сировини.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Вважається, що стебла льону олійного переробляти нерентабельно через недостатню технічну довжину та низький вміст волокна в них. Однак науковими дослідженнями вчених Г.А. Тіхосової, О.О. Горач і аспірантів кафедри товарознавства, стандартизації та сертифікації Херсонського національного технічного університету під керівництвом професора Л.А. Чурсіної було доведено, що в неоднорідній стебловій масі льону олійного, яка залишається на полі після збирання насіння, міститься значна кількість волокна – у середньому 19 %, а середній вміст целюлози становить приблизно 70 %, залежно від способу обробки [3]. Це свідчить, що через відсутність впровадженої на вітчизняних підприємствах комплексної технології переробки стеблової маси льону олійного тільки у 2014 році в Україні було втрачено майже 19,021 тис. т волокна, з них 14,115 тис. т целюлози, та 98,173 тис. т костриці.

Вищезазначена кількість вітчизняної дешевої сировини могла б повністю задовольнити потреби українського виробника, а її ціна, порівняно з імпортованою, могла б надати вітчизняним готовим товарам можливість конкурувати з товарами закордонних виробників.

В останніх дослідженнях, які проводилися вченими Херсонського національного технічного університету, було доведено, що продукти переробки льону олійного можуть стати сировиною для одержання нетканих матеріалів, адже ці матеріали виробляються з малоцінних волокон та відходів. Діапазон їх застосування дуже широкий – від меблів, утеплювачів різного призначення – до геотекстилю для укріплення насипів, схилів, берегів водойм шляхом створення трав'яних матів [4]. Та для створення екологічного прядива з натуральної вітчизняної сировини високої якості, з високими споживчими

властивостями, якими володіє волокно льону олійного та за доступною ціною [5].

Цілі статті. Специфікою ринку короткого волокна з льону олійного є наступна обставина – виробництво даної продукції є інноваційним для України. Тому, організація промислового виробництва конкурентоздатних високоякісних товарів на основі порівняно дешевої, щорічно відновлюваної лляної сировини є прикладом комплексного вирішення економічних і соціальних проблем.

Впровадження принципово нових технологій комплексної переробки льону олійного на Україні – це перший крок до виходу вітчизняних виробників на європейський ринок з інноваційною продукцією, яка може повністю конкурувати з імпортними товарами.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Зараз легка промисловість втрачає свої позиції не тільки на зовнішньому, але й на внутрішньому ринку, оскільки орієнтація підприємств на імпорт призвела до практично повної відсутності товарів із вітчизняної сировини.

До того ж, українські виробники значно відстають від конкурентів із провідних країн світу як у технологічному рівні підприємств, так і в забезпеченні асортименту товарів та відповідності дизайну виробів тенденціям сучасної моди.

На підставі вищевикладеного для більшої об'єктивності цих даних, з метою розробки рекомендацій щодо прогнозування сфери застосування волокон льону олійного в товарах широкого вжитку, та виходу їх на вітчизняні ринки, в лабораторії луб'яних волокон кафедри товарознавства, стандартизації та сертифікації Херсонського національного технічного університету були проведені детальні дослідження всіх товарознавчих властивостей волокон льону олійного та створено на його основі дослідних зразків різнофункціональних споживчих товарів [6].

Проблема підвищення конкурентоспроможності вітчизняних текстильних товарів на етапі входження України до Світової організації торгівлі потребує особливої уваги до їх споживчих властивостей у зв'язку з можливим розширенням ринків збуту. Тому визначення споживчих властивостей волокон льону олійного для створення інноваційних товарів було покладено в основу визначення конкурентоспроможності виготовленої з цієї сировини продукції. Основні споживчі властивості льону олійного представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Споживчі властивості волокон льону олійного

№ з/п	Показник	Значення показника
1.	Середня довжина волокон, мм	45
2.	Розривне навантаження, даН	4,2
3.	Відносне розривне подовження, %	2,0
4.	Лінійна густина, текс	0,80
5.	Нормована вологість, %	8,6
6.	Нормована масова частка костриці та смітних домішок, %	11-24
7.	Розривне навантаження скрученої стрічки, даН, не менше ніж	10,9

Таким чином, вивчення стандартизованих вимог до сировини, застосовуваної для виробництва нетканих матеріалів, геотекстилю та текстильної продукції дало можливість виявити основні фізико-механічні характеристики, за якими можна прогнозувати функціональне призначення готової продукції.

Аналіз даних, наведених у табл. 1, свідчить, що волокно льону олійного можна використовувати для виробництва різних типів нетканих матеріалів відповідно до галузі промислового застосування та в суміші з іншими волокнами застосовувати у пряжі різного відсоткового співвідношення. Це можливо здійснити при застосуванні відповідного технологічного процесу, отримання волокон різних номерів та їх застосування в сумішах з іншими волокнами.

Також, для визначення конкурентоспроможності вітчизняної натуральної сировини – волокна льону олійного та доцільність виготовлення з неї продукції, було проаналізовано експорт/імпорт пряжі та сировини, їх цінову політику для підприємств легкої промисловості та обсяги виробництва нетканих матеріалів в Україні. Статистичні дані Держкомстату України щодо експорту/імпорту текстильної сировини наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Експорт/імпорт текстильної сировини станом на січень 2013 р.

№ з/п	Найменування сировини	Експорт		Імпорт	
		кг	тис. USD	кг	тис. USD
1	2	3	4	5	6
1.	Нитки шовкові	-	-	963,0	114,8
2.	Вовна	-	-	199382,0	350,8

1	2	3	4	5	6
3.	Пряжа з вовни	-	-	8470,0	23,1
4.	Бавовна	-	-	42207,0	160,4
5.	Пряжа з бавовни	-	-	657267,1	2134,9
6.	Льон	103790,0	104,9	-	-
7.	Пряжа лляна	-	-	330,0	5,8
8.	Поліефірні волокна	139060,7	208,8	978629,0	1694,6
9.	Акрилові волокна	-	-	19890,0	65,5
10.	Пряжа із синтетичних волокон	-	-	476141,3	1159,0

Аналізуючи табличні дані зазначимо, що потреби українського споживача в текстильній продукції задовольняються здебільшого товарами на основі імпортованої сировини. З таблиці видно, що Україна всього на 1% забезпечена власною лляною сировиною та практично позбавлена власної бавовни, а її текстильним підприємствам вкрай потрібні целюлозні волокна.

Відповідно до даних Державного комітету статистики України обсяги виробництва нетканих матеріалів в Україні протягом 2003-2012 рр. зростали рівномірно [2]. Динаміка випуску товарів класу «Матеріали неткані» за 2003-2012 рр. подана на рис. 1.

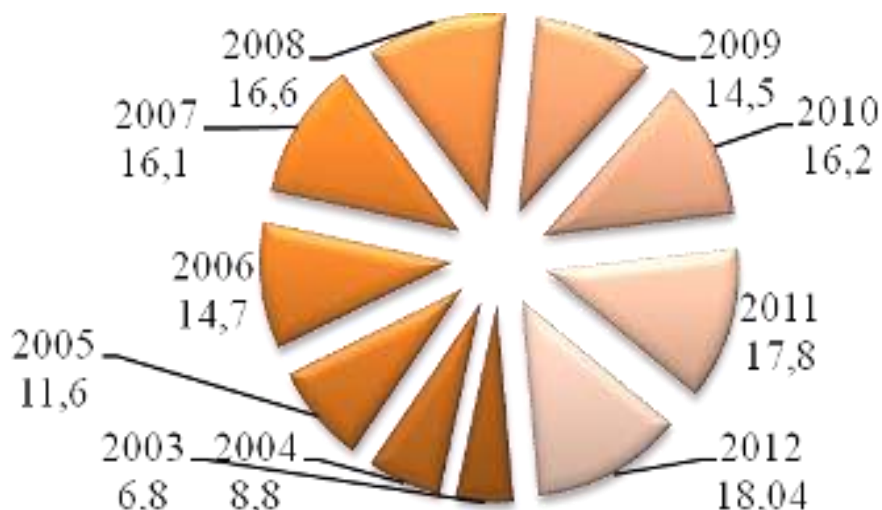

Рис. 1. Динаміка виробництва нетканих матеріалів в Україні за 2003-2012 рр., тис. т

Аналізуючи дані, наведені на рис. 1, слід зауважити, що хоча в цей період і спостерігалася тенденція до збільшення обсягів виробництва нетканих матеріалів, однак потреби українського споживача забезпечувалися не повною мірою. Як зазначалося раніше, на вітчизняному ринку зосереджено лише 40 % нетканих матеріалів вітчизняного виробництва, а 60 % – це переважно імпортна продукція та вироби нелегального походження. Ситуація ускладнюється ще й тим, що майже 80 % нетканих матеріалів, виготовлених українськими виробниками, призначено для реалізації на зовнішніх, переважно європейських, ринках [7].

Результати проведених досліджень довели, що важливого значення набуває використання волокнистої частини льону олійного під час створення екологічно чистих товарів широкого споживчого застосування при відповідній підготовці та переробці льоноволокна із застосуванням композиційних поєднань різних волокнистих компонентів. Волокна, що містяться в стеблах льону олійного, мають товарознавчу цінність не тільки для виробників целюлози, а й для підприємств із виготовлення нетканих матеріалів, геотекстиля та змішаної пряжі для. Тому зараз особливої актуальності набуває створення екологічно чистої вітчизняної продукції з натуральної сировини, оскільки її реалізація сприятиме підвищенню рентабельності вирощування льону олійного й вирішенню проблем кризового стану вітчизняної економіки та забезпечення текстильною сировиною підприємств багатьох галузей промисловості з метою одержання широкого асортименту конкурентоспроможних товарів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Українські товари легкої промисловості користуються великим попитом у всьому світі, а виробництво власних нетканих матеріалів, дасть змогу підтримати економічний стан держави, але питання пошуку дешевої вітчизняної сировини для їх виробництва так і залишається відкритим. Таким чином, волокно льону олійного може стати додатковим джерелом сировини для вітчизняних текстильних підприємств та виробників нетканих матеріалів, що сприятиме зменшенню валютних витрат держави на закупівлю волокнистої сировини та пряжі за кордоном.

Комплексне використання льону олійного у промисловості дозволить також вирішити проблеми, пов'язані з нестачею, стратегічно важливої для України, целюлозовмісної сировини, одержуваної з технічних культур: бавовнику, льону-довгунця, конопель та ін.

Список використаних джерел

1. Живетин В.В. Масличный лен и его комплексное развитие / В.В. Живетин, Л.Н. Гинзбург. – М. : ЦНИИЛКА, 2000. – 389 с.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : ЛА3. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Тіхосова Г.А. Розвиток наукових основ технологій первинної переробки стебел льону олійного : [монографія] / Г.А. Тіхосова. – Херсон. – 2011. – 324 с.
4. Головекно Т.М. Інноваційні технології одержання нетканих та целюлозовмісних матеріалів з льону олійного / Л.А. Чурсіна, Тіхосова Г.А., Меньяло-Басиста І.О. // Монографія. – Херсон : Грінь Д.С., 2014. – 304 с.
5. Бойко Г.А. Перспективы использования смесей волокон льна масличного с другими натуральными волокнами / Г.А. Бойко, Л.А. Чурсина, Т.Н. Головенко, И.А. Меньяло-Басистая // Известия вузов. Технология текстильной промышленности. – 2013. – № 2(344). – С. 47-50.
6. Бойко Г.А. Товарознавчі властивості інноваційної продукції з льону олійного / Бойко Г.А., Т.М. Головенко, І.О. Меньяло // Товарознавчий вісник: зб. наук. пр. Луцького національного технічного університету. – Луцьк, 2011. – № 4. – С. 20-25.
7. Тіхосова Г.А. Використання волокна льону олійного – основа перспективного розвитку технічного текстилю в Україні / Г.А. Тіхосова, Т.М. Головенко, О.М. Літвінова // Продовольча, енергетична і екологічна проблеми: механізми вирішення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 13-14 грудня 2012 р.: доп. – Польща, 2012. – С. 223-226.

Стаття рекомендована до друку професором Чурсіною Л.А.

Стаття поступила в редакцію 29.12.2015 р